

Nr 1090

Av herr Ståhl, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 185, angående riktlinjer för en aktiv lokaliseringspolitik m. m.*

Det finns anledning hoppas att de i propositionen nr 185 (»lokaliseringpropositionen») av inrikesministern skisserade utvecklingslinjerna och framförda konkreta förslagen snarast möjligt skall kunna uppnå åsyftad effekt och leda till en mera differentierad företagslokalisering än den vi haft under de senaste åren, då storstadsregionerna och ett fåtal andra redan nu koncentrerade industriområden i alltför hög grad dominerat denna utveckling. Om detta syfte uppnås och en bättre utspridning av företagslokaliseringen kommer till stånd blir detta att betrakta som ett mera indirekt resultat av det föreliggande förslaget. De däri angivna stödåtgärderna torde nämligen i sin ekonomiska omfattning vara för blygsamma och begränsade för att större direkta verkningar skall kunna uppnås. Företagslokalisering i större utsträckning kräver i vår tid med dess mycket höga prisnivå i allmänhet och byggnadskostnader i synnerhet belopp av helt annan storleksordning än de som enligt propositionen kommer att ställas till förfogande. Inte minst under den livliga offentliga debatt som förts i anslutning till utredningens betänkande och propositionen synes förväntningarna på effekten av de framförda förslagen ha blivit uppdrivna på ett ganska orealistiskt sätt. Risk föreligger därför att besvikelsen blir så mycket större då man så småningom får bevittna verkningarna, därest inte från statens sida de allmänna förutsättningarna för expansion av redan befintliga och nya företag noga uppmärksammas och successivt förbättras. Till dessa förutsättningar hör i första rummet ett väl utbyggt och effektivt kommunikationsnät, som kontinuerligt hålles i nivå med växande krav. Som exempel må anföras nödvändigheten av ett i våra skogsindustriella områden godtagbart nät av vägar och broar med tillräcklig kapacitet att erbjuda ekonomiska transporter särskilt av råvaran. En nödvändig förutsättning är för t. ex. det betydelsefulla exportindustriområdet i Vänerbäckenet att sjölederna till havet moderniseras och utbygges i takt med nya tiders växande behov. Uppfylles inte dessa för vår ekonomiska expansion grundläggande förutsättningar, blir självfallet något tiotal miljoner kronor till en bygd per år i och för ny lokalisering av föga värde. Det synes på sin plats att fästa uppmärksamheten på detta samman-

1 — *Bihang till riksdagens protokoll 1964. 4 saml. Nr 1090—1096*

hang i en situation, då intresset i alltför hög grad kommit att inriktas och begränsas till de direkt lokaliseringpolitiska åtgärderna.

Övergår man därefter till utformningen av dessa åtgärder bör med tillfredsställelse konstateras den vikt statsrådet fäster vid valet av framtidsdugliga centra för lokaliseringsinsatser av i varje fall mer betydande storleksordning. Med de anspråk på allsidig samhällsservice som olika kategorier av anställda numera har på högkvalificerade tjänster av olika slag, differentierat skolväsen, fullgod yttre och inre sjukvård, acceptabla bilvägar o. s. v. måste man realistiskt räkna med att i huvudsak ett mindre antal centrala orter kommer att tilldraga sig huvudintresset. Vilka dessa orter blir eller bör bli kan dock icke med säkerhet avgöras utan en mer ingående analys av olika regioners potentiella utvecklingsmöjligheter i skilda avseenden. Därför träder här i förgrunden behovet av en aktiv samhällsplanering med helt annan kapacitet och räckvidd än de osäkra ansatser till en viss översiktsplanering som vi för närvarande har i våra länsförvaltningar med undantag för Örebro län samt göteborgs- och malmöregionerna. Statsrådet hänvisar på flera ställen i propositionen, t. ex. sidan 184 och följande, till de nya kommunblockens samhällsplanerande uppgifter. Därtill måste anmärkas att deras planering knappast kan sträcka sig utanför kommunblockets gränser. Den får därför icke karaktären av sådan regionplanering som i detta sammanhang erfordras. Här behövs översiktsplanering av större, näringsgeografiskt sammanhörande områden, omfattande ett eller flera län, eventuellt delar därav, vartill vi för närvarande endast i några av våra länsstyrelser har en ringa början med den s. k. länsutredaren och honom underställd personal. För att denna viktiga verksamhet inte onödigt skall försenas utan i stället snarast möjligt komma i gång, sedan den arbetande länsförvaltningsutredningen framlagt sitt förslag, skulle det sannolikt vara av betydande värde att kunna bygga på viss försöksverksamhet, utförd under inte alltför kort tid och med tillhjälp av nöjaktig personal. En sådan verksamhet borde alltså igångsättas snarast möjligt i förslagsvis tre län av mer ordinär typ i respektive södra, mellersta och norra Sverige, t. ex. Jönköpings, Värmlands och Västerbottens län. Under försöksverksamheten borde i de tre områdena prövas olika förekommande typer av organisation för de regionplanekontor som därefter snarast möjligt måste komma till stånd inom de nya länsområden som torde komma att föreslås av den sittande länsindelningsutredningen.

Med stöd av det anförda får jag föreslå riksdagen,

att i samband med behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 185 besluta,

1. att understryka vikten av att ökad uppmärksamhet ägnas de allmänna förutsättningarna i fråga om kommunikationer och annan service för expansionen av redan befintliga eller nylokaliserade företag,

2. att hos Kungl. Maj:t anhålla om att förslagsvis vid tre länsstyrelser i olika delar av landet snarast möjligt inrättas planeringskontor för försöksverksamhet i fråga om aktiv regionsplanering i enlighet med i denna motion skisserade riktlinjer.

Stockholm den 24 november 1964

Manne Ståhl

Nr 1091

Av herrar Ståhl och Tågmark, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 185, angående riktlinjer för en aktiv lokaliseringspolitik m. m.

(Lika lydande med motion nr 875 i Första kammaren)

I proposition nr 185 föreslår föredragande statsrådet att det av honom angivna s. k. norra stödområdet beträffande Värmland skall begränsas till att omfatta de nordvästra delarna av länet. Denna allmänna gränsdragning har inte i sina detaljer närmare angivits. Uppenbarligen har någon närmare undersökning av behovet icke föregått förslaget, som endast helt allmänt hänförs till det område inom vilket medgivande lämnats att temporärt använda investeringsfonder i lokaliseringpolitiskt syfte.

I och för sig kan detta synas vara en rimlig tankegång. Ser man emellertid något närmare på inkomstutvecklingen under senaste tid i olika delar av Värmland skall man finna, att denna snarast är svagast i de östra delarna av länet. Sålunda steg skatteunderlaget i Östersysslets fögderi med endast 5,89 procent mot 7,38 procent för länet i dess helhet och 11,0 procent för riket. Att ett av länets storföretag är verksamt även inom denna länsdel skiljer den icke från de norra och västra delarna.

Det må i detta sammanhang påpekas, att statsrådet för Norrlands del gjort en betydande utvidgning av det geografiska kriterium för lokaliseringstöd som utredningen hade föreslagit, enligt vår mening välmotiverat och till nytta för Norrland. En utvidgning av stödområdet i Värmland till dess östra del skulle säkerligen bli till motsvarande nytta i denna mer begränsade del av vårt land. Självfallet bör dock icke det egentliga Vänerområdet inkluderas i denna utökning av stödområdet.

Med hänvisning till ovan anförda motivering föreslås